

Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Ses Eğitiminin Önemi ve Bireysel Ses Eğitimi Dersi

The importance of voice education and individual voice education course at the institution that music teachers

Ferda GÜRGAN ÖZTÜRK

G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Böl. Müzik Eğitimi Anabilim Dalı,
Ankara-TÜRKİYE

ÖZET

Bu çalışmada, müzik öğretmeni yetiştiren kurumlardaki ses eğitiminin önemi üzerinde durulmuş ve bireysel ses eğitimi dersinin genel bir değerlendirmesinin yapılmasına çalışılmıştır. Bu kapsamda, ses eğitimi programlarının çağdaş program geliştirme tekniklerine uygun olarak geliştirilmesi ve gittikçe azaldığı gözlenen haftalık ders saatlerinin yıllara yayılarak artırılması gibi önemli sonuçlar ortaya çıkmıştır. Çalışmada belirlenen sorunların çözümüne ilişkin temel öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Müzik eğitimi, Ses eğitimi

ABSTRACT

In this study, the importance of voice education at the institutions that train music teachers was taken seriously and a general appreciation of individual voice education course was tried to be done. In this respect, some important consequences came into being such as the development of voice education programs according to modern development techniques properly and increase of weekly course times, that are becoming less day by day, by spreading to years. Some basic implications were indicated relating to the solutions of the problems that were defined in the study.

Key Words: Music education, voice education

1. GİRİŞ

İnsan sesi ve ses organı, müzik yapma ve yaratmada en doğal, en kullanışlı, en yetkin ve en etkili araçtır. (Uçan, 1994)

Ses, insanların iletişim kurma ve anlaşma aracıdır. Doğanın insanoğluna verdiği en önemli armağanlardan biridir. Sesin eğitilmesi, ister konuşmada, ister daha etkili konuşma diyebileceğimiz şarkı söylemede büyük önem taşır. Ses eğitimi insan sesini ve doğru etkili konuşmasını, bu nedenle yaşam boyu onu kullanabilmesini sağlar. (Ünal, 1989)

Doğa herkese güzel bir ses vermeyebilir. Fakat ses eğitimi ile herkes dinlenebilir bir sese sahip olabilir. Ses müzik öğretmenin çalgısıdır. Hem de yaşamı boyunca vazgeçemeyeceği bir çalgıdır. (Şimşek, 1994)

2. MÜZİK ÖĞRETMENİ YETİŞTİREN KURUMLARDA SES EĞİTİMİNİN ÖNEMİ

Müzik öğretmeni yetiştiren kurumların temel amacı “Orta dereceli okullar ile meslek okullarında, müzik derslerini okutacak, müzik eğitimi çalışmalarını yönetecek ve çevrelerine bu alanda rehber olabilecek nitelikte öğretmen yetiştirmek”tir. (M.E.B.,1970)

Müzik eğitiminde hedeflere ulaşılmasında müzik öğretmenlerinin çok önemli görevleri vardır. Bu görevi yerine getirirken müzik öğretmenin başta gelen yardımcısı da sesidir. Temelde ses ögesi, müzik eğitiminin hedeflerine uygun öğrencide davranış değişiklikleri oluşturma sürecinde müzik öğretmenin en çok kullandığı araçtır. Belirlenen nedenle bu aracın eğitilmesi son derece önem taşımaktadır. Bir eğitim aracı olarak sesin eğitilmesi ise ses eğitimi ilkelerine uyulmasıyla gerçekleştirilebilmektedir.

Yukarıda değinilen niteliği nedeniyle okul müziğinde esas olan ses müziğidir denebilir. Bilindiği gibi, insan sesi müzik aletlerinin en doğalı, en mükemmeli, en pratiği ve en etkili olanıdır. Okulda müzik eğitiminde önemli olan temelde çocuğun sesini eğitmek ve doğru şarkı söylemesine yardımcı olmaktır. Müzik gelişiminin bir gereği olarak çocuğun sesi, özellikle ilk çocukluk çağından itibaren özenle korunması gereken hassas

bir öğedir. Öğretmen, çocukları seslerini zorlamadan şarkı söylemelerine önem vermek zorundadır. Okullarda müzik eğitimi verecek öğretmenlerin ses eğitimiyle ilgili doğru ve yeterli bilgi ve beceriye sahip olması gerekmektedir.

Bugün dünyanın her tarafında okul müzik eğitiminde benzer yaklaşımlarla ses eğitimine öncelik verilmektedir. Bütün öğrenim boyunca ses kalitesini korumaya,ses-söz uyumunu sağlayacak ses eğitimi tekniklerine özel bir ilgi gösterilmektedir. Sesin doğal bir şekilde zorlanmaksızın kullanılması esas bir ilke olarak benimsenmektedir.

Türkiye’de müzik eğitimi alanında yapılan araştırmalar da; Ortaöğretim düzeyindeki müzik öğretiminde kullanılan yöntem ve tekniklerin büyük ölçüde öğretmenin ve öğrencinin sesine dayandığı sonucunu ortaya çıkarmaktadır. (Süer, 1980)

3. BİREYSEL SES EĞİTİMİ DERSİ

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği Programı Ana Dalında 2001-2002 Akademik yılında uygulanması istenen öğretim programında bireysel ses eğitimi dersi “Bireyin konuşma ve söylemede sesini doğru, güzel ve etkili kullanabilmesi amacına yönelik olarak temel davranışları kazandırma sürecidir.” Bu tanımdan da ifade edildiği gibi; ses eğitimi; öğrenimin her aşamasında ve her yaşta insan sesinin en etkili bir araç olarak, doğru ve güzel kullanılmasını hedef alan bir eğitim olarak görülmektedir.

Tablo 1: *Ses Eğitimi Programlarında Çeşitli Yaklaşımlar (1970-2002)*

Yıl	Kurum	Dersin Adı	Sınıf	Haftalık Ders saati
1970-1979	Gazi Eğitim Ens.	Ses Eğitimi (Şan)	1-2-3	1 saat (2 defa tek öğrenci)
1979-1981	Gazi Yük.Öğr.Ok.	Toplu Konuşma ve Ses Eğit. I-II	1-2	2 saat (toplu sınıf dersi)
1981-1993	Gazi Eğitim Fak.	Bireysel Söyleme Müzik Öğr.Lisans Programı	1-2	1 saat (2 öğrenci) (Ana çalgısı Şan olmayanlar alıyor)
1993-1998	Gazi Eğitim Fak. Müzik Eğit. Böl.	Bireysel Söyleme (Çalgı eğit. Ve Müzik Kuramları Anb.Dalı Öğrencilerine)	1-2	1 saat (2 öğrenci)
1998-2002	Gazi Eğitim Fak. Güzel Sanatlar Eğt. Bölümü/Müzik Eğt. Anabilim Dalı	Bireysel Ses Eğitimi (I-II)	1	1 saat (1 öğrenci)

Tablo 1’den de izleneceği gibi 1970’li yıllardan itibaren müzik öğretmenliği programlarında değişik ad ve sürelerle yer alan “Bireysel Ses Eğitimi” dersinin görünümü aşağıda açıklanmaktadır.

1969/70-1977/78 yılları arasında uygulanan Gazi Eğitim Enstitüsü (3yıllık) Müzik Bölümü Müfredat Programında “Ses Eğitimi (Şan)” adı altında (birinci, ikinci ve üçüncü sınıfta tek öğrenci ile ve haftada iki defa yarım saat olmak üzere haftada 1 saat) bireysel ses eğitimi dersi uygulandığı,

1979-1981 yılları arasında Gazi Yüksek Öğretmen Okulunda uygulanan Müfredat programında ise (1. ve 2. sınıflarda toplu sınıf dersi olarak ve haftada 2 saat) “Toplu Konuşma ve Ses Eğitimi I-II” dersi bulunduğu,

Giderek 1978/79-1981/82 yılları arasında uygulanan programda bireysel söyleme dersi, tüm öğrencilere kazandırılması yerine ana dalı şan olarak belirlenen öğrencilere kazandırılması gereken bir beceri dersi olarak yer aldığı, (Uçan, 1982)

1981-1993 yılları arasında Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Lisans Programında ise Ana çalgısı Şan olmayan öğrencilere “Bireysel Söyleme(Şan)” adı altında (1. ve 2. sınıflarda bir öğrenciyle 1 saat olarak) ses eğitimi dersi konulduğu,

1993-1998 ses eğitim ve öğretim programlarındaki ses eğitimi dersinin, Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümünde Çalgı Eğitimi ve Müzik Kuramları Anabilim Dalı öğrencilerine “Bireysel Söyleme” adı altında (1. ve 2. sınıflarda 2 öğrenci ile 1 saat olarak) verildiği 1998-2002 yılları arasında Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü/ Müzik Öğretim Prog. Ana dalında ise “Bireysel Ses Eğitimi I-II” olarak (sadece 1. sınıfta haftada 1 saat, 1 öğrenciyle) belirlenen bir ders bulunduğu, izlenmektedir.

Tablo 2. Konu Dağılımları

Sınıf	Konular
I	1- Vücudun yumuşatılması
	2- Nefes çalışmaları.
	3- Konuşma alıştırmaları, dil ve konuşma kusurlarının düzeltilmesi.
	4- Sesli harfler üzerinde çalışmalar.
	5- Kolay vokalizler.
	6- Okul şarkıları.
	7- Halk türküleri.
	8- Küçük lied'ler.
II	1- Birinci sınıfta başlanan teknik çalışmaların sürdürülmesi.
	2- Vokalizler.
	3- Halk türküleri ve okul şarkıları.
	4- Kolay lied'ler.
	5- Eski aryalardan örnekler.
	6- İki ses için kolay eserler.
III	1- İkinci sınıfta yapılmış olan teknik çalışmaların sürdürülmesi.
	2- Vokalizler
	3- Türküler
	4- Lied'ler.
	5- Aryalar.
	6- İki ve daha çok ses için yazılmış eserler.
	7- Okul şarkıları uygulamaları.

Not:Ses eğitimi derslerinde öğrencinin öğrendiği her parçayı eşlik dersine de götürerek, piyano eşliği ile söylenmesi istenecektir.

Kaynak: (M.E.B., 1970)

İlk programlardan olan 1970 yılı Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Öğretim Programında yer alan bireysel ses eğitimi dersi konu dağılımları şeklinde Tablo 2'de verilmektedir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yukarıda görüldüğü gibi, müzik öğretmeni yetiştiren bir kurum olarak Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalında değişik yıllarda, değişik sınıf ve dönemlerde ses eğitimi dersi bireysel olarak uygulanmaktadır. Ayrılan haftalık ders saati yönünden görülen farklılıklar genelde ders saatinin azalması yönünde olduğu gözlenmektedir.

Son yıllarda daha çok müzik öğretmeni yetiştirme eğiliminin ağırlık kazanması karşısında bireysel ses eğitimine bu eğilim açısından bakıldığı izlenimi edinilmektedir.

Doğru şarkı söyleyen ve söyleten müzik öğretmenlerinin yetiştirilmesi düşüncesinin gittikçe kabul görmesi sevindirici bir sonuç olarak kabul edilmektedir.

Daha etkili bir ses eğitimi için temel öneriler aşağıda verilmektedir. Müzik öğretmeni yetiştirmede;

- 1- Müzik eğitimi bölümlerinde yer alan ses eğitimi dersi programları çağdaş program anlayışında düzenlenmeli ve sürekli geliştirilmelidir.
- 2- Ses eğitimine ilişkin görsel ve işitsel kaynaklar geliştirilmelidir. Yabancı kaynaklardan Türkçe'ye çevrilmesi, yeni Türkçe sözlü parçaların yapılması için gerekli özendirme yapılmalıdır. Öğrencinin ses alanlarına uygun tonal ve makamsal parçalardan oluşan kaynak eserler hazırlanmalıdır.
- 3- Müzik eğitimcisinin önemli bir yardımcısı olarak sesinin çağdaş ses eğitim teknik ve yöntemleriyle geliştirilmesine ve bu yöntem ve teknikleri öğrencilerine uygulayabilme becerilerini kazandırmaya özen göstermelidir.
- 4- Müzik öğretmeni adaylarının bireysel ses eğitimiyle ilgili olarak özellikle Korrepetisyon ve diksiyon dersleri öğretim programlarında yer almalıdır..
- 5- Müzik eğitimcisi açısından ses eğitiminin önemi göz önünde bulundurularak müzik öğretmeni yetiştirme programlarında en az 3 yıl, (1. 2. ve 3. sınıflarda tek öğrenci ile ve haftada iki defa 1 saat olarak) ses eğitimi dersi yer almalıdır. Bu çabalarda müzik öğretmeni yetiştirme amacı esas olmalıdır.

KAYNAKLAR

- G.Y.Ö.O.M.B. (Gazi Yüksek Öğretmen Okulu Müzik Bölümü) (1978-1980). *Program Dokümanları*, Ankara.
- G.E.F.M.Ö. (Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği) (1981-1993). *Lisans Programı Dokümanları*. Ankara.
- G.E.F.M.E.B. (Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü) (1993-1998). *Program Dokümanları*. Ankara.
- G.E.F.G.S.E.B./M.Ö.P.A.D. (Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü/Müzik Öğretim Prg. Ana Dalı). (1998-2002). *Program Dokümanları*. Ankara.
- M.E.B. (1970). (Milli Eğitim Bakanlığı) Tebliğler Dergisi. Cilt 33, Sayı:1609,
- Süer, R. (1980). *Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Öğretim*, Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Ankara.
- Şimşek, G. (1994). Ses Eğitimi Üzerine Türkiye’de Müzik Öğretmenliği Eğitiminin Yetmişinci Yılına Armağan (1924-1994), Özel Sayı, Ankara.
- Uçan, A. (1994). *Müzik Eğitimi, Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar*, Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Uçan, A. (1996). *Müzik Eğitimi Araştırmaları*. Ankara: Çağrı Matbaası.
- Ünal, S. (1989). *Ortaöğretim Kurumlarında Müzik Öğretimi ve Sorunları*, Türk Eğitim Derneği Öğretim Dizisi No:7.